

جمهوری اسلامی ایران

مدیریت حوزه علمیه استان قم

رساله علمی سطح ۳

چرایی ماندگاری طلاب در قم و بازنگشتن به شهرهای خود

استاد راهنما: آیت الله محمدحسن زالی (فاضل گلپایگانی) زیدعزه

استاد مشاور: حجت الاسلام و المسلمین سید محمدرضا موسوی نسب زیدعزه

محقق: مهدی فتحی

شهریور ۹۶

چکیده

پژوهش حاضر با عنوان "چرایی ماندگاری طلاب در قم و بازنگشتن به شهرهای خود" و با هدف بررسی موانع بازگشت طلاب علوم دینی در بین مردم و اجتماع جهت انجام وظیفه دینی و ارائه راهکارهای مفید، به دست اندرکاران و برنامه ریزان حوزوی در راستای تقویت حوزه تبلیغ می باشد.

جامعه آماری این پژوهش را طلاب حوزه علمیه قم که بالغ بر ۳۵ هزار نفر است تشکیل می دهند که با نمونه گیری در دسترس بر اساس جدول مورگان، تعداد ۳۸۱ نفر در این نمونه قرار گرفته اند.

این تحقیق به روش زمینه ای می باشد که طلاب سطح سه و درس خارج حوزه علمیه قم، جامعه آماری آن را تشکیل داده اند. نمونه آماری این تحقیق به شیوه نمونه گیری در دسترس انتخاب شده است و جهت جمع آوری اطلاعات به مراکز حوزوی شاخص مانند دارالشفاء (در ایام شهریه)، حوزه علمیه امام کاظم علیه السلام، دو درس خارج صبح مسجد اعظم، مدرسه آیت الله گلپایگانی (ره)، موسسه آموزشی پژوهشی امام و ... مراجعه شده است.

اطلاعات مورد نیاز، از طریق پرسشنامه پنج درجه ای مقیاس لیکرت حاوی ۲۹ ماده که در راستای سوالات ویژه تحقیق می باشد جمع آوری شده است. جهت تجزیه و تحلیل داده های این پژوهش، از جدول توزیع فراوانی و ترسیم نمودار درصدی (آمار توصیفی و آمار استنباطی) استفاده شده است.

در جهت بررسی معناداری نتایج، از آزمون χ^2 بهره گیری شده و این آزمون نشان داد که نتایج به دست آمده در همه موارد معنادار است.

یافته های پژوهش حکایت از آن دارد که:

الف) به طور کلی طلاب علوم دینی علاقمند به بازگشت هستند. از این نظر بین متغیرهای مستقل (سن، وضعیت تاهل، وطن همسر، سطح درسی حوزه، سطح تحصیلات کلاسیک، استان) و نوع فعالیت ها (تحصیلی، تحقیقی، تبلیغی، تالیفی، تدریسی و مخاطبان تبلیغ) تفاوت وجود ندارد.

ب) در بررسی عوامل موثر در عدم بازگشت طلاب به شهرهای خود جهت تبلیغ دینی، ۴۳/۵ درصد نمونه آماری، عوامل فرهنگی اجتماعی، ۵۵/۷ درصد عوامل اقتصادی رفاهی، ۵۸/۸ درصد عوامل آموزشی علمی و ۳۱/۷ درصد نیز عوامل شخصی را در این مسئله تاثیرگذار دانسته و در عدم مراجعت دخیل دانسته اند.

ج) آنچه که مسلم است وضعیت فعلی حوزه علمیه و طلاب نسبت به انجام وظیفه تبلیغی، مطلوب نبوده و مقصود و فلسفه تشکیل مراکز حوزوی فراهم نگردیده است و آنطور که شاید و باید، علماء وقتی به درجه ای از علمیت می رسند، آثار علم خود را در شهرستان ها به منصفه ظهور نگذاشته و به هدایت مردمان بلاد همت نمی گمارند.

د) آنچه از نتایج تحقیق برداشت شده است ۹۰/۳ درصد طلاب (پاسخگویان) اهل تبلیغ بوده و آمادگی بازگشت را دارند لکن مشکلات اقتصادی و نیز علمی، در عدم بازگشت آنان تاثیر به سزایی دارد.

واژگان کلیدی

واژگان کلیدی: حوزه علمیه، تبلیغ، فرهنگ، هجرت طلاب، بازگشت و عدم بازگشت به وطن می باشد.

فهرست موضوعات

۲	فصل اول: کلیات و مفاهیم
۲	بخش اول: کلیات
۲	بیان مسأله و تعیین قلمرو آن
۴	سؤالات تحقیق (اصلی و فرعی)
۴	اهداف و فوائد تحقیق (شامل اهداف علمی و نظریه پردازیهای کاربردی و اجرایی)
۶	اهمیت و ضرورت این انتخاب و انجام تحقیق:
۷	پیشینه تحقیق
۱۰	امتیاز این پژوهش (نوآوری تحقیق)
۱۰	روش تحقیق
۱۰	جامعه آماری، نمونه آماری و شیوه‌های نمونه گیری
۱۱	بخش دوم: مفهوم شناسی و واژگان کلیدی
۱۷	فصل دوم: مبانی نظری تحقیق
۱۷	بخش اول: فعالیت عالمان در جهان اسلام
۱۹	عالمان دینی در ایران
۱۹	صفویه و آغاز تشکیل طبقه روحانی شیعه
۲۰	روحانیت در دوره پهلوی
۲۲	قم و حوزه های علمیه
۲۴	کلام نهایی فصل اول
۲۵	بخش دوم: هجرت و مهاجرت و اهمیت آن
۲۶	هجرت در روایات
۲۷	علل مهاجرت
۲۹	برترین هجرت ها
۳۰	آثار هجرت در راه خدا و پاداش مهاجران
۳۲	نمونه‌های عینی و عملی هجرت
۳۲	نمونه‌های عملی هجرت بزرگان تاریخ

۳۶.....	نمونه‌های عملی هجرت علماء و بازگشت آنان به وطن خود.....
۳۷.....	اهمیت تبلیغ دینی
۳۸.....	تبلیغ دین در روایات
۴۰.....	تبلیغ در کلام امام و رهبری
۴۱.....	وظیفه شناسی و تکلیف گرایی علما.....
۴۵.....	حوزه و هجرت تبلیغی طلاب
۵۰.....	کلام آخر فصل دوم
۵۲.....	فصل سوم: روش اجرای تحقیق
۵۲.....	روش شناسی
۵۵.....	آمار حوزه و طلاب.....
۵۹.....	اعتباری و روایی
۶۰.....	پایایی
۶۲.....	نتیجه فصل سوم
۶۴.....	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده های تحقیق
۶۴.....	تجزیه و تحلیل داده های پژوهش
۶۴.....	بخش اول: توصیف ویژگی های پاسخ دهندگان
۷۶.....	بخش دوم: تجزیه و تحلیل ماده های پرسشنامه و یافته های آماری
۱۰۲.....	بخش سوم: استنباط از سوالات فرعی و ویژه(بررسی و تحلیل فرضیه ها)
۱۱۰.....	بخش چهارم: پاسخ های داده شده به پرسش های باز
۱۲۲.....	فصل پنجم: واکاوی تحقیق
۱۲۲.....	موضوع اول: انگیزه تحقیق
۱۲۳.....	موضوع دوم: تحقق اهداف مورد نظر پژوهش
۱۲۴.....	موضوع سوم: دستاوردها و نتایج تحقیق
۱۲۶.....	موضوع چهارم: پیشنهادهای مبتنی بر تحقیق
۱۲۶.....	راهکارها و پیشنهادهای مبتنی بر یافته های تحقیق
۱۲۷.....	محدودیت ها و موانع تحقیق
۱۲۷.....	اولویت ها و پیشنهادهای جهت تحقیقات بعدی

۱۲۸.....	نظرات و پیشنهادهای مطرح شده از سوی طلاب.....
۱۲۹.....	نقد، نتیجه گیری نهائی و کلام آخر.....
۱۳۱.....	انتظارات و درخواست ها.....
۱۳۳.....	پیوست.....
۱۳۸.....	منابع.....